

Ευρωπαϊκό Συνταγματικό Δίκαιο

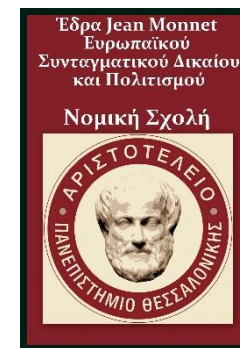
Ενότητα 1: Η ιστορία της δημιουργίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Λίνα Παπαδοπούλου

Νομική Σχολή

Έδρα Jean Monnet

Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου και Πολιτισμού

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η προϊστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.
 - i. Προπολεμικά.
 - ii. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.
2. ΕΚΑΧ
3. Τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση;
4. Έννοιες του όρου 'κράτος'.
5. Είναι κράτος η ΕΕ;
 - i. Διεύρυνση,
 - ii. Σύμβολα,
 - iii. Συνθήκες.

Σκοποί ενότητας

- Να παρουσιαστεί η ιστορική πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.
- Να αναλυθεί η έννοια του όρου 'κράτος'.
- Να κατανοηθεί ο θερμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η (προ)ϊστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: προπολεμικά (1/2)

- 1923 - Richard Coudenhove-Kalergi, ένας νέος Αυστριακός διπλωμάτης:
 - Προτείνει: «Πανευρώπη» σε 4 στάδια:
 - α. σύγκληση μιας διάσκεψης,
 - β. σύναψη συνθήκης διαιτησίας,
 - γ. τελωνειακή ένωση, και
 - δ. κατάρτιση συντάγματος υπό τη μορφή ενιαίου και αδιαίρετου κράτους.
- 1929 Aristide Briand, υπουργός εξωτερικών και 11 φορές πρωθυπουργός της Γαλλίας:
 - στην Κοινωνία των Εθνών προτείνει την ένωση των ευρωπαϊκών λαών με ομοσπονδιακό δεσμό και διατήρηση της κυριαρχίας των κρατών.
 - δέχτηκε η Γερμανία και άλλα 25 κράτη,
 - αντίθετη η Βρετανία.

Η (προ)ϊστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: προπολεμικά (2/2)

- Το 1930 η Γαλλία υπέβαλε στην «Κοινωνία των Εθνών» ένα μνημόνιο (Έκθεση Briand)
- με τίτλο «Οργάνωση ενός καθεστώτος της ευρωπαϊκής ομοσπονδιακής ένωσης»-
 - λιγότερο προωθημένο
 - μετατόπιση στο οικονομικό πεδίο, κοινή οικονομική αγορά
 - επιφύλαξη από ευρωπαϊκά κράτη και τελικά πέθανε μέσα στο κλίμα διενέξεων και δυσπιστίας της δεκαετίας του 1930.

Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος (1/2)

- Στην εθνικοσοσιαλιστική Γερμανία:
 - 1943 Joachim von Ribbentrop ΥπΕξ υπέβαλε σχέδιο για τη δημιουργία μιας «ευρωπαϊκής κοινότητας»,
 - ο Χίτλερ το απέρριψε ως μη συμβατό με την ηγεμονία της Γερμανίας.

Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος (2/2)

- Μέσα στην αντίσταση:
 - γεννήθηκε η ιδέα της απαξίωσης του ανεξάρτητου έθνους-κράτους ως θεμελίου του διεθνούς συστήματος ,
 - πρόταγμα της υπέρβασης του εθνικού κράτους και οργάνωσης της Ευρώπης σε ομοσπονδιακή βάση.
 - Ιταλοί αντιφασίστες της ομάδας Ventotene, όπως οι Altiero Spinelli και Ernesto Rossi,
 - 1941 «Μανιφέστο για μία ελεύθερη και ενωμένη Ευρώπη»:
 - για οριστική κατάργηση του εθνικού κράτους και
 - συγκρότηση ενός συμπαγούς ομοσπονδιακού κράτους με ευρωπαϊκό στρατό.
 - = Διακήρυξη των ευρωπαϊκών αντιστάσεων το 1944, όπου προτείνονταν σύνταγμα, υπερεθνική κυβέρνηση άμεσα υπόλογη στον ευρωπαϊκό λαό και στρατός.

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (1/2)

- Μετά τον πόλεμο (1946) ο Winston Churchill = «Ενωμένες Πολιτείες της Ευρώπης»,
 - χωρίς ωστόσο τη Βρετανία,
 - Churchill ίδρυσε την Κίνηση της Ενωμένης Ευρώπης στη Βρετανία.
- Την ίδια εποχή ιδρύεται στη Γαλλία το «Γαλλικό Συμβούλιο για την Ενωμένη Ευρώπη». Ακολουθεί ίδρυση και άλλων οργανώσεων για την ένωση της Ευρώπης.
- Σχέδιο Marshall (1947) συνέχιση της αμερικανικής βοήθειας στα ευρωπαϊκά κράτη:
 - υπό τον όρο δημιουργίας ενός οργανισμού για τη συλλογική διαχείριση της βοήθειας και την επεξεργασία προγράμματος για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση.
 - ίδρυση (1948) του «Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας» (= Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) 1960.

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (2/2)

- 1947 η Συνθήκη της Δουνκέρκης μεταξύ Γαλλίας και Αγγλίας για στρατιωτικά θέματα και
- το 1948 στις Βρυξέλλες η συνθήκη Οικονομικής, Κοινωνικής, Πολιτισμικής Συνεργασίας και Συλλογικής Άμυνας, ισχύος 50 ετών που ιδρύει τη Δυτική Ένωση.
 - συμμετέχουν 5 χώρες (Βέλγιο, Βρετανία, Γαλλία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο)
 - συνασπιζόμενες ενάντια στην Σοβιετική Ένωση.

Α. Συνέδριο της Χάγης, Μάης 1948

- Συμμετέχουν 800 περίπου προσωπικότητες
- από 19 κράτη, μεταξύ τους και Churchill,
- διαγράφονται 3 σχολές σκέψης:
 1. ομοσπονδιακή = άμεση ίδρυση ομοσπονδίας.
 2. ενωσιακή = ένωση ανεξάρτητων κρατών με ελάχιστους περιορισμούς κυριαρχίας.
 3. λειτουργική = τελικός στόχος η ομοσπονδία, αλλά σταδιακά μέσω ενοποιητικής διαδικασίας κατά τομείς, εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε συνάρτηση των απαιτήσεων της ενοποιητικής διαδικασίας.

B. Συνέδριο της Χάγης, Μάης 1948

- άμεση σύγκληση μιας ευρωπαϊκής Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης,
- απαρτιζόμενης από εκπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων,
- σύνταξη Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και
- ίδρυση Δικαστηρίου για τον έλεγχο της εφαρμογής του,
- δημιουργία Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ένωσης και
- σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Κέντρου Πολιτισμού.
- 25/10/1948 ιδρύεται η **Ευρωπαϊκή Κίνηση** στις Βρυξέλες,
- απαρτιζόταν από τα Συμβούλια των ομώνυμων εθνικών οργανώσεων και
- σκοπό την υλοποίηση των συστάσεων της Χάγης.

Η δημιουργία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1

- το ενοποιητικό εγχείρημα δεν μπορούσε να υλοποιηθεί μέσα στις δομές του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΕΟΣ («Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας»).
- 9 Μαΐου 1950 ο Robert Schuman, ΥπΕξ και πρώην πρωθυπουργός της Γαλλίας προτείνει σχέδιο που αποσκοπεί στο να θέσει τη γαλλογερμανική παραγωγή άνθρακα και χάλυβα υπό μια κοινή ανώτατη αρχή και ανοικτή και σε άλλες χώρες.

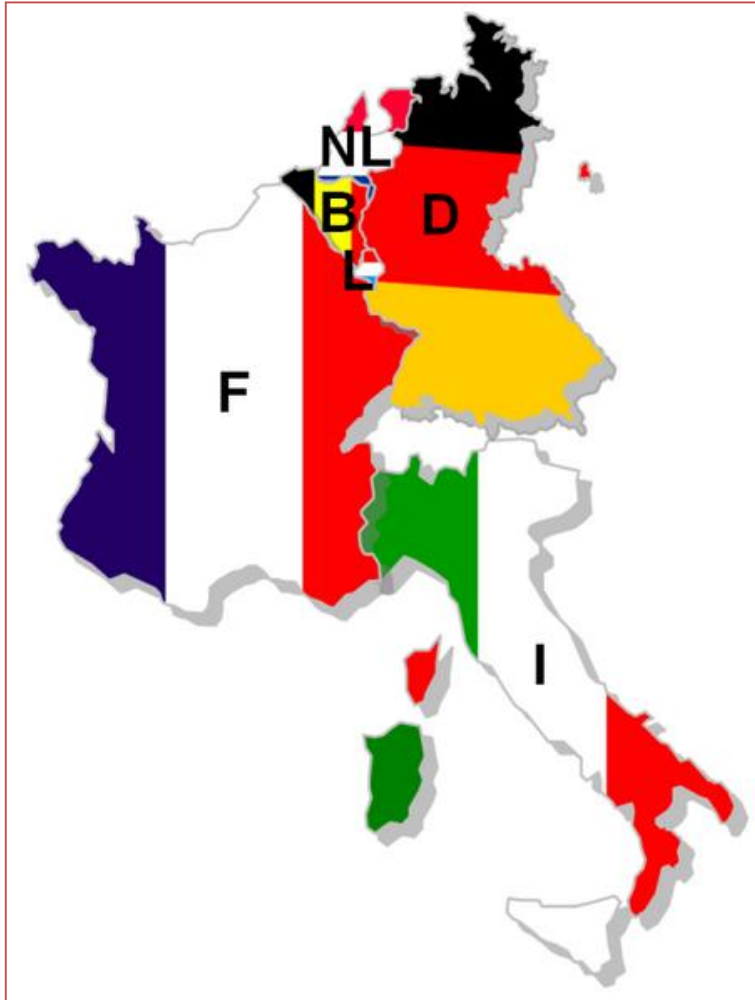

Η δημιουργία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2

- Εμπνευστής και συντάκτης του σχεδίου Σούμαν ήταν ο Jean Monnet, επικεφαλής της Επιτροπής προγραμματισμού για τον εκσυγχρονισμό της Γαλλίας – θεωρούμενος και «πατέρας της Ευρώπης».
- μέθοδος «Μονέ» = αποκαλυπτική του σκεπτικισμού του για μια συνολική κατασκευή.
- Το σχέδιο δέχτηκαν η Γερμανία (Adenauer), η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο.
- Αντίθετη η Βρετανία, ακόμη και το 1951 με τον Churchill.
- 20 Ιουνίου 1950 η Διάσκεψη του Παρισιού που κατέληξε 10 μήνες μετά στην υπογραφή της ΕΚΑΧ (Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα).

Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm

- Ιδρύθηκε το 1951 (Συνθήκη Παρισίων):
 - υπερεθνική κοινότητα δομημένη στη βάση της ελευθερίας του ανταγωνισμού.
 - Η Βρετανία υπέγραψε το 1954 συμφωνία σύνδεσης.
- Σκοπός: να μειώσει την πιθανότητα σύγκρουσης μεταξύ των κρατών μελών με την κοινή χρήση πρώτων υλών.
- Ο πρόδρομος για ΕΕΚ, ΕΚ και ΕΕ.

ΕΚΑΧ

- Η ιδέα της οικονομικής συνεργασίας δεν ήταν πρωτότυπη, πρωτότυπο ήταν το περίβλημα:
 - **θέσπιση μιας Ανώτατης Αρχής με υπερεθνικό χαρακτήρα που προσέδιδε πολιτική διάσταση**
 - **Όργανο της ΕΚΑΧ: η Ανώτατη Αρχή:**
 - υπερεθνικό όργανο με ευρύτατες αρμοδιότητες,
 - θεσμικός μηχανισμός ΕΚΑΧ = Συμβούλιο Υπουργών (δεν προβλεπόταν από Σουμάν αλλά ζητήθηκε από Μπενελούξ).
 - Κοινή Συνέλευση:
 - 78 μέλη διοριζόμενα από τα Κοινοβούλια των κρατών μελών, μπορούσε να οδηγήσει σε παραίτηση την ανώτατη αρχή με πρόταση μομφής και
 - Δικαστήριο:
 - Πρώτος Πρόεδρος της Αρχής ο Jean Monnet (1952).
 - «Οι Ενωμένες Πολιτείες της Ευρώπης είχαν ξεκινήσει».

Ιδρυτές

Konrad Adenauer

Alcide De Gasperi

Winston Churchill

Robert Schuman

Jean Monnet

http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm

Τι είναι η ΕΕ; (1/2)

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι:
 - Μία κοινότητα/σύνδεσμος Ευρωπαϊκών κρατών,
 - Μοναδική μέχρι σήμερα στην παγκόσμια ιστορία,
 - Που αναλαμβάνουν την υποχρέωση να δουλεύουν από κοινού για την ειρήνη και την κοινή ευημερία.

Τι είναι η ΕΕ; (2/2)

- Δημιουργείται μέσα από διεθνείς συνθήκες.
- Ύπαρξη κοινών θεσμών.
- Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων.
 - αποφάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
 - για συγκεκριμένα θέματα.
 - με δημοκρατικό τρόπο.
- Μεταβίβαση κυριαρχίας = «συναρχία» = Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση
- **Είναι κράτος η Ευρωπαϊκή Ένωση;**

Έννοιες του όρου 'κράτος'

- Το κράτος - θεσμός συνώνυμο του κράτους - έθνους.
- Ο όρος 'κράτος' συνώνυμος της κρατικής εξουσίας.
- Το κράτος - υποκείμενο δικαίου ή νομικό πρόσωπο (δημόσιο).
- Το κράτος ως κεντρική κρατική εξουσία.
- Το κράτος πολιτική κοινωνία.
- Το κράτος ως έννομη τάξη.

Είναι κράτος η Ευρωπαϊκή Ένωση;

- Δεν είναι κράτος
 - με οποιαδήποτε έννοια;
- Δεν έχει σκοπό να υποκαταστήσει τα υπάρχοντα κράτη
 - Δεν υπάρχει «τέλος» (finalité),
- αλλά σχετικοποίηση της κυριαρχίας:
 - Βλ άρθρο 28 ελλ. Συντ.
- μεγαλύτερο από οποιονδήποτε άλλο διεθνή οργανισμό.
⇒ Υπερεθνικός οργανισμός.

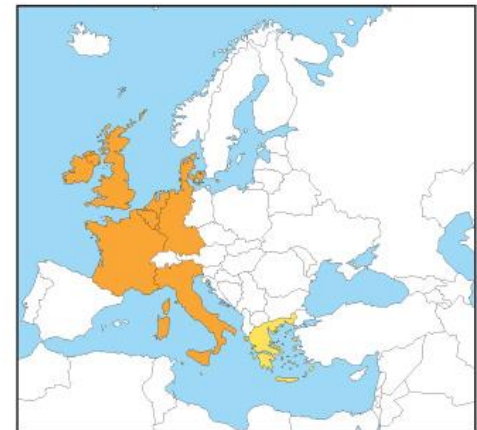
Διεύρυνση

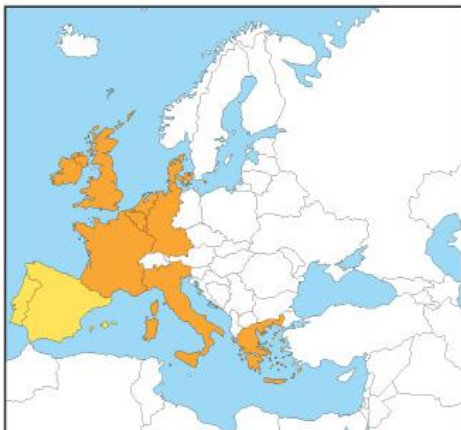
1952

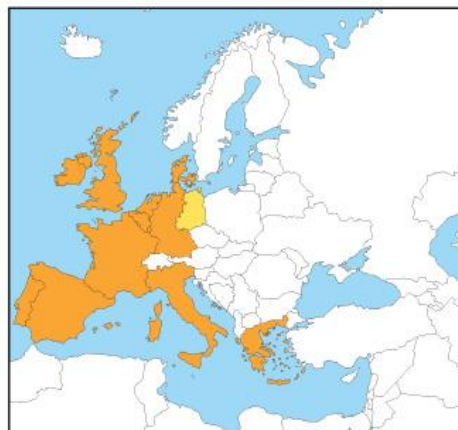
1973

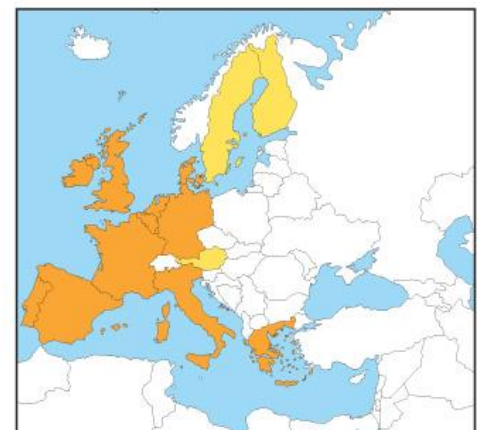
1981

1986

1990

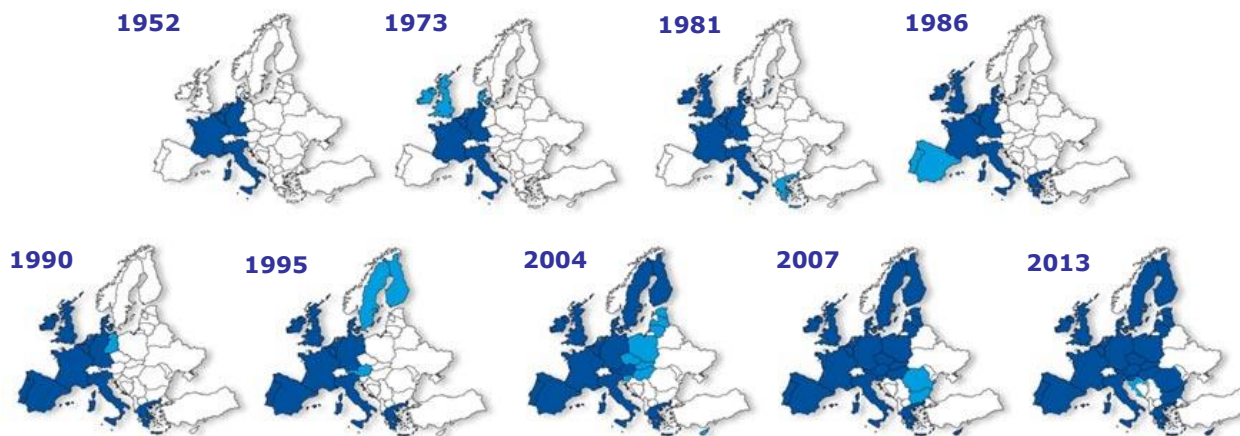
1995

http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm

Διεύρυνση από 6 σε 28 κράτη-μέλη

Διεύρυνση: από 6 σε 28 κράτη – μέλη

http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm

Η Ευρωπαϊκή Ένωση: 500 εκατ – 28 χώρες

http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm

 Κράτη μέλη
 Υποψήφιες χώρες

Σύμβολα

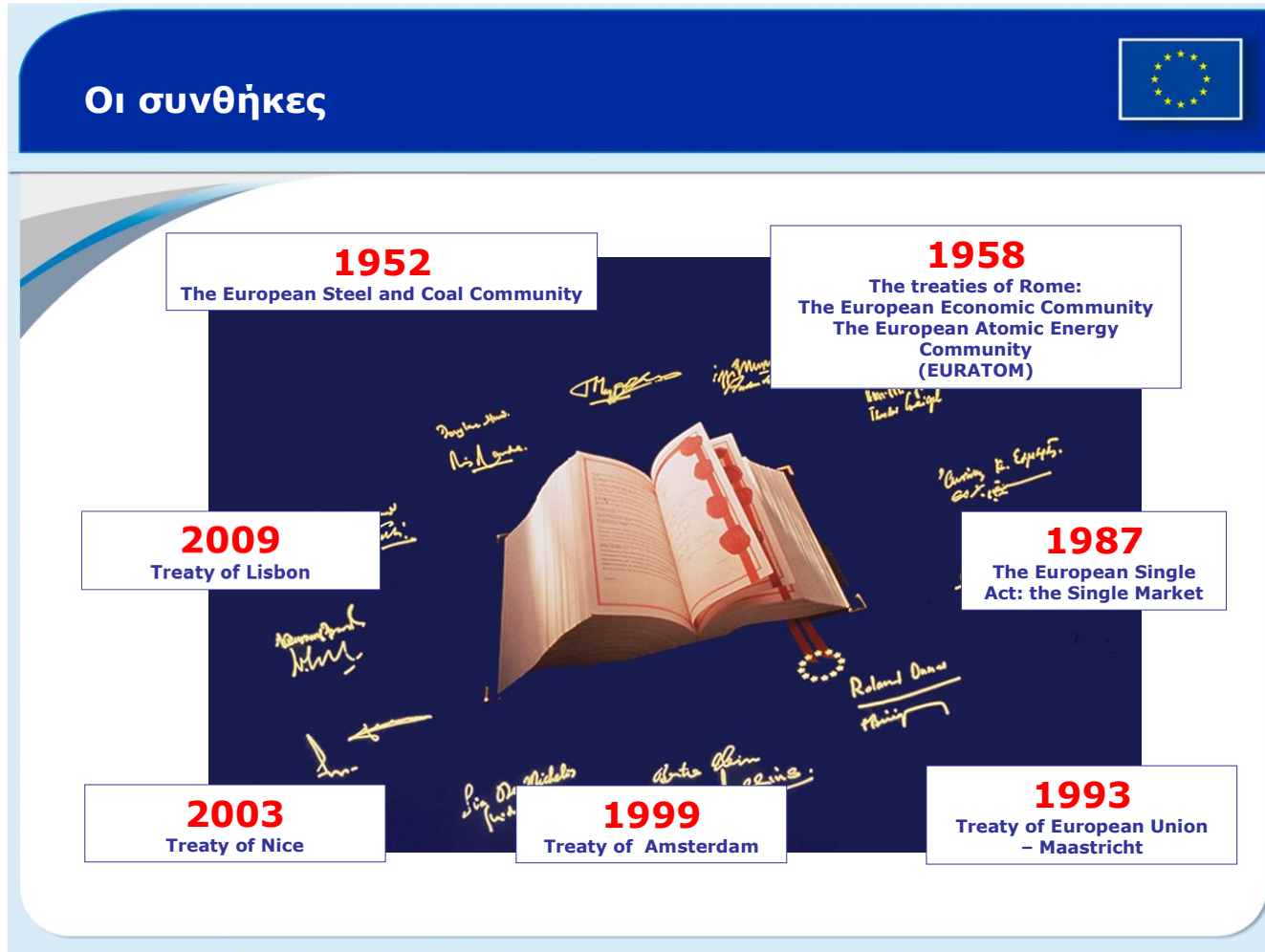
Σύμβολα

http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm

Οι Συνθήκες

Λίνα Παπαδοπούλου, Αν. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου

**Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας.**

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm

Βιβλιογραφία (1 από 2)

- Δ. Τσάτσου, *Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία. Για μια Ευρωπαϊκή Ένωση των Κρατών, των Λαών, των Πολιτών και του Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Πολιτισμού*, εκδ. Λιβάνης, Αθήνα 2007.
- Ferry Jean - Marc, *Το ζήτημα του Ευρωπαϊκού κράτους*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2006.
- Γ. Παπαδημητρίου, *Η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2002.
- Θ. Χίου-Μανιατοπούλου, *Η μεταρρυθμιστική συνθήκη της Λισαβώνας*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2008.
- Αντ. Μανιτάκης, Λ. Παπαδοπούλου, *Η προοπτική ενός συντάγματος για την Ευρώπη*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003.

Βιβλιογραφία (2 από 2)

- Αντ. Μανιτάκη, *Το 'Σύνταγμα' της Ευρώπης αντιμέτωπο με την εθνική και λαϊκή κυριαρχία*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2004.
- Κ. Χρυσόγονου, *Το μετέωρο βήμα της Ευρώπης*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005.
- Π. Ιωακειμίδης, *Η Συνθήκη της Λισσαβώνας*, 2η έκδ., εκδ. Θεμέλιο, 2010.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Λίνα Παπαδοπούλου «Ευρωπαϊκό Συνταγματικό Δίκαιο. Ενότητα 1. Η ιστορία της δημιουργίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS330/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Βασιλική Κόκοτα
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015

